

बुकमार्क

सुनें

0.9x

A-

A+

॥ श्री ॥

आदिपुराण

आ. जिनसेन · संस्कृतम् · ४० पद्य · ~६ मिनट

प्रथम पर्व — मंगलाचरणम् एवं शास्त्रप्रशंसा

श्रीमत्परमगंभीरस्याद्वादामोघलांछनम् ।

जीयात्त्रैलोक्यनाथस्य शासनं जिनशासनम् ॥१॥

अनन्तधर्मणस्तत्त्वं पश्यन्ती प्रत्यगात्मनः ।

अनेकान्तमयी मूर्तिर्देवी जयति भारती ॥२॥

नत्वा जिनेशं वरवर्धमानं सिद्धान् प्रभुं केवललब्धिधर्मः ।

वक्ष्ये पुराणं प्रथमादिदेव-वृषभस्य लोकप्रभवेः समग्रम् ॥३॥

आदिदेवं विभुं नत्वा सर्वज्ञं सर्वदर्शिनम् ।

धर्मचक्रभृतं श्रीमद्-ऋषभं सर्वपूजितम् ॥४॥

पुराण-लक्षण एवं महापुराण-वर्णन

पुराणं सर्वशास्त्राणां चक्षुः सर्वार्थदर्शकम् ।
पुरातनं महत्पुण्यं धर्मकामार्थमोक्षदम् ॥ ५ ॥

ब्राह्मं सारस्वंतं दिव्यं त्रैलोक्यज्ञानभासुरम् ।
जिनेन्द्रमुखसंभूतं महापुराणमुच्यते ॥ ६ ॥

त्रिषष्टि-शलाका-पुरुषाणां चरित्रं पावनं महत् ।
वर्ण्यतेऽत्र महाकाव्ये मुनिभिः सर्वदर्शिभिः ॥ ७ ॥

कल्पवृक्ष एवं भोगभूमि-वर्णन

आदौ कृतयुगे रम्ये भोगभूमिः सुशोभना ।
दशधा कल्पवृक्षाश्च ददुः सर्वं यथेप्सितम् ॥ ८ ॥

मद्यंग-वाद्यंग-भूषांग-गृहांग-ज्योतिरांगकाः ।
दीपंग-वस्त्रांग-मालांग-पानांग-वृक्षाः शुभाश्च ॥ ९ ॥

न सन्ति रोगा न च शोक-तापः क्रोधो न माया न च लोभ-मोहः ।
मन्दोत्साहा नराश्चैव भोगभूमौ सुखैधिताः ॥ १० ॥

कुलकर-वर्णन एवं नाभिराज-अवतार

कालेन गच्छता तत्र हासः समभवत् क्षितौ ।
कल्पवृक्षा विलीनाश्च कुलकरास्तदाभवन् ॥ ११ ॥

प्रतिश्रुतिः संमतिश्च क्षेमंकर-क्षेमंधरौ ।
सीमंधर-सीमंतौ च विमलवाहन-चक्षुष्मान् ॥ १२ ॥

यशस्वान् अभिचन्द्रश्च प्रसेनजित् मरुदेवः ।
नाभिराजः पञ्चदशः कुलकरो महामतिः ॥ १३ ॥

मुरुदेव्याः सुतो जातो नाभिराजस्य मन्दिरे ।
ऋषभदेवः प्रथमो देवः त्रैलोक्यपूजितः ॥ १४ ॥

भगवान् ऋषभदेव-जन्म एवं इन्द्रोत्सव

आषाढस्य सिताषाढे सुस्वप्नान् मरुदेविका ।
दृष्ट्वा प्रासूत देवेशं सर्वलोकहितैषिणम् ॥ १५ ॥

सकंपे शक्रहास्यं च सुधर्माया समागतः ।
ऐरावतमारुह्य देवैः सार्धं तदा ययौ ॥१६॥

मेरोः मूर्ध्नि तदा शक्रः क्षीरोदधि शुभैर्जलैः ।
जन्माभिषेकं चक्रेशे चकार मुदितान्तरः ॥१७॥

अकर्मभूमि-प्रवर्तन एवं षट्कर्म-उपदेश

असि-मषि-कृषि-विद्या-वाणिज्य-शिल्प-संज्ञिताः ।
षट्कर्माण्यदिशद्देवः प्रजानां हितकाम्यया ॥१८॥

अग्निमुत्पाद्य लोकस्य जीविकायै महामतिः ।
ग्राम-नगर-दुर्गाणां रचनां च चकार ह ॥१९॥

साम-दाम-तथा-भेद-दण्ड-नीतिं प्रवर्त्य च ।
राजाऽभूत् सर्वलोकानां प्रथमः पृथिवीपतिः ॥२०॥

भरत एवं बाहुबलि-जन्म

नन्दायां सुनन्दायां च देव्याः पुत्रौ महाबलौ ।
भरतो बाहुबलिश्चैव जज्ञाते वीर्यशालिनौ ॥ २१ ॥

भरतो चक्रवर्ती अभूत् षट्खण्डपृथिवीपतिः ।
बाहुबलिर्महावीरो धर्मवीरः सुशान्तधीः ॥ २२ ॥

नीलाञ्जना-नृत्य एवं वैराग्य-संदीपन

नीलाञ्जनाया नृत्यं तु पश्यन् देवो जिनेश्वरः ।
आयुषोऽन्तमवेक्ष्यास्या वैराग्यं परमं गतः ॥ २३ ॥

अहो विद्युद्विदाभासाः सम्पदः क्षणभंगुराः ।
संसारोऽयं ह्यसारश्च देहोऽयं नश्यरो मतः ॥ २४ ॥

निष्क्रमण एवं दीक्षा-कल्याणक

भरताय राज्यं संन्यस्य बाहुबल्यादिभिः सह ।
प्रव्रज्यां गृहीतवान् देवः सिद्धकामः सुदीक्षितः ॥ २५ ॥

संवत्सरं तु दुश्चरं तपस्तेपे महामुनिः ।
मौनेन ध्यानेन स्थित्वा विगाढं ध्यानमास्थितः ॥२६॥

केवलज्ञान एवं धर्मचक्र-प्रवर्तन

पुरिमताल-नगरे तु वटवृक्षस्य भूतले ।
फाल्गुणस्य सिताष्टम्यां केवलज्ञानमुद्गतम् ॥२७॥

समवसरणं रम्यं देवैश्चक्रे सुशोभनम् ।
यत्र देवाश्च मर्त्याश्च पशवश्च सहस्थिताः ॥२८॥

द्वादशांगं श्रुतं दिव्यं गणधराय गौतमे ।
उपदिदेश सर्वज्ञः सर्वलोकहितप्रदम् ॥२९॥

बाहुबलि-तपश्चरण एवं मुक्ति

बाहुबलिः सुघोरं तु तपस्तेपे महावने ।
वल्लीभिरानद्धगात्रो निश्चलो वृक्षवत् स्थितः ॥३०॥

अहंकारं परित्यज्य केवलज्ञानमाप्तवान् ।
प्रथमो मोक्षगामी च तस्मिन् कल्पे बभूव सः ॥३१॥

कैलाश-पर्वत एवं निर्वाण-कल्याणक

कैलाशपर्वते रम्ये माघकृष्णा चतुर्दशी ।
अष्टापदगिरौ देवः योगनिरोधमाचरत् ॥३२॥

सकलकर्मक्षयं कृत्वा सर्वज्ञः परमेश्वरः ।
सिद्धालयं गतो देवो शाश्वतं पदमव्ययम् ॥३३॥

आदिपुराण-महात्म्य

इत्यादिदेवस्य चरित्रमेतत् पावनं महत् ।
जिनसेनेन रचितं महापुराणमुत्तमम् ॥३४॥

यः शृणोति पठेच्चैतत् समाहितमनाः नरः ।
स सर्वपापनिर्मुक्तो लभते परमां गतिम् ॥३५॥

धर्मार्थकाममोक्षाणां फलं प्राप्नोति मानवः ।
संसारसागरात् पारं गच्छत्येव न संशयः ॥३६॥

जयति जिनशास्रं सर्वलोकप्रदीपकम् ।
जयति वृषभदेवः सर्वलोकैकनाथः ॥३७॥

जयति जिनसेनोऽयं महाकविर्महामुनिः ।
यस्य वाग्अमृतं दिव्यं संसारतापहारकम् ॥३८॥

सर्वमंगलमंगल्यं सर्वकल्याणकारकम् ।
प्रधानं सर्वधर्माणां जैनं जयतु शासनम् ॥३९॥

॥ इति श्रीआदिपुराणे प्रथमः परिच्छेदः समाप्तः ॥४०॥

पाठ-स्रोतः आदिपुराण (त्रिषष्टिलक्षण महापुराण) — श्रीमदाचार्य जिनसेन विरचित महाकाव्य · Public Domain
यह मूल पाठ है — अर्थ/टीका सम्मिलित नहीं। अशुद्धि दिखे तो GitHub पर [shastra/aadipuraana.md](https://github.com/shastra/aadipuraana.md) सुधारें।